

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Срби и црква.

У последње вријеме и превише се бави наша штампа овим политичким шарлатаном и осипачем „човјечанске хрватске републике“. Расписале су се новине о његовом тобожњем доласку у Београд, о његовом судјеловању прослави Кумановске Битке, помирљивом ставу итд. У том смислу дао је Радић посљедњих дана и више изјава Али све су те изјаве двомислене, дволичне. Разним повишарима Радић је говорио лијепо о Србима и Србији. Али Радић није сам себи досједан. Он једно говори новинарима, поготово страним, друго пише у свом „Слободном Дому“, а опет треће говори својим вјерницима на зборовима. Тако је Радић говорио оних дана на вијећу своје странке о Србима, међу осталим рекао дословно и ово:

„Уређење цркве нас дијели. Тамо код Срба црква је кортеш државе, а сада слушкиња данашњих властодржаца. Ми Хрвати имамо напротив човјечанску вјеру, европску школу и славенску књижевност. Српска господа напротив прогласише и учинише и вјеру и школу и књижевност тобож народном, српском, а у истину господском. Код просвјешћена народа, какав смо ми Хрвати, народност вриједи само толико, колико је у њој човјечности.“

Српски сељак срећи. Он је поштед, али је нестрпко несретан, јер су му најбоља господа гора од наше најгоре, јер су српска, или точније цинцарска господа Исусову вјеру љубави, учинили оружјем мржње; дјавни изум књиге и школе средством освете и тлачења; јер су доброту и поштење презрела и погазила, те славе само јакост и силу, подмуклост, лаж и превару.

Ми Хрвати и Срби писмо дакле једно етички. Нема код српске госпде поштење ријечи ни у трговини ни у политици. Не држе та господа ни писмених својих обвеза.“

На тај начин Радић се није показао само као пролагатор племенске мржње између Хрвата и Срба, већ и вјерске.

Зар је српско-православна вјера нечовјечна? Зар је нечовјечно српско-православно свештенство, које није никака служило туђину и које није у име вјере никад помагало гњечити свој властити народ? Исповједник „човјечанске вјере“ Стјепан Радић пјевао је химне највећем крвнику његова „милога хрватскога и католичкога народа“ цару Франји Јосипу, баш онда, кад је српско-православно свештенство страдало и по тамницама Ђесаровим трунуло заједно са својим народом.

Довољно је погледати у свијетле гробовачици Ђере, хаџи Рувина, калуђера Васа, протџ Матије Ненадовића и још стотине знаних и незнањих slugа срп правосладне цркве и они ће казати да њихове кости нису никада служиле туђину, већ само својем народу и његовој слободи. Таква је била српско-православна црква у историји, таква је она данас, кад служи својој слободној држави, а таква ће бити и сутра. Она ће увијек служити народу, а никада туђину.

А данас српско-православно свештенство кад служи овој држави, сматра то својом дужношћу и части, јер служи својој слободној, народној држави, о којој је сачунао кроз вјекове и за коју је и превише страдало. Служење својој држави и својем народу часније је од службења туђину.

Писмо из Београда.

У Београду, 16. октобра

Већ сте објавили текст резолуције радикалног посланичког клуба. Она је краћа и одређенија од резолуције главног одбора и посланичког клуба демократске странке. Том својом одликом она је задовољила и г. Протића.

На јучерашњој седници Минист. Савета председник владе, г. Пашић, реферисао је о политичкој ситуацији, створеној после Загребачког Конгреса, резолуције демократске и одлуке радикалног посланичког клуба. Константујући извесну пометеност и нејасноћу у државу „неких“ владиних група, изјавио је, да је излаз из ситуације — оставка владина. Али, „обзиром на потребу детаљног проучавања ситуације“ г. Пашић је придржао право избора момента за подношење оставке. То би могло да буде после прославе десетгодишњице кумановске битке.

У осталом, владина криза била је у изгледу и без Загребачког Конгреса и г. Давидовићевог учешћа у њему. Дисциплина и морална подлога њена у редовима владиних група почеле су и раније лабавити. Незадовољство са радом неких чланова владе стално погубило је атмосферу немогуће.

У циљу циљања ситраног и поштења парламентарног апарата, тако да је и самој влади изгледало несолидан ослонац доста сумњиво поверене већине, ако не према целој влади, а оно свакојак према њеним појединим члановима. Док се сада истиче као узрок владиној оставци Загребачки Конгрес, не као такав, него по томе што су и у његову раду и у његовим одлукама узели активна учешћа и ствари и формални представници једне од јачих група владине већине, дотле се, ако добро уочавамо, у сасвим другој светлости јављају праве тенденције предстојеће кризе: 1) да се из владе уклоне неки досадашњи доста незгодни њени чланови, и 2) да се учврсти положај владине

Политичке вјести.

Категорије државних чиновника.

Закон о сучима и адвокатима.

Пододбор законодавног одбора претреса пројекат чиновничког закона. Прихваћена је већ државна службеници дијеле на чиновнике званичнике и служитеље. Чиновници се, по потребној школској спреми (чл. 7.) дијеле на три категорије: 1. са факултетском спремом и дипломом; 2. пуном средњошколском спремом и 3. најмање са четри разреда средње школе. У прву категорију спадају и чланови главне канцеле без обзира на школску спрему, а у трећу бивши подочници са одслужених 12 година бесприкорне службе. Чиновници друге категорије (чл. 8.) од којих се тражи полагање угледитих државних испита добивају повећане приходе за 10 по сто.

У министарству Правде, спремиљен је законски предлог о сучима, по којем полажу судске испите дакон двије године праксе, а адвокати иза 7 година. Тако се мисли спријечити пораст броја адвоката.

Испрашњење треће зоне.

У сриједу били су позвани у наше министарство ванјских послова талијански отпраник послања Dumonte и талијански конзул из Шибеника, гледе договарања о испрашњењу треће зоне у Далмацији и Сушак. Према свему изгледа, да би евакуација имала доскора успједити.

Радићевач у Скупштини.

У уторак 17. ов. мј. дошао је на сједницу Народне Скупштине и бивши посланик Радићеваче странке др Karlo Hausler. Рекао је да је срећан што може с тога мјеста поздравити своје колеге. У парламенту је закаснио, јер да је išао стопама Стјепана Радића, који је на састанцима у Загребу успио да хипнотизује своје пристаše. Hausler вели да је увидио, да је тактика апстенције једина велика лудост и štета за Хрвате, па да је зато иступио из Радићеваче странке и да се нада да ће се за њим повести још многи његови другови.

Пашић и оставка владе.

На сједници министарског савјета кад се повела ријеч о кризи владе, рекао је Пашић да нема никаквог повода о тој кризи говорити и да нема разлога да он сада преда оставку цијелог кабинета.

Радикални министри код Пашића.

Код предсједника владе Пашића одржан је састанак свих радикалних министара. На састанку се расправљало о корацима, које би требало предузети у питању данашње политичке ситуације.

У Енглеској су уређени избори за парламенат за 15. новембра. Највећа борба се води између Lloyd Georgea и Chamberlaina. У политичким круговима превладава мишљење да ће Lloyd Georgea пропасти на изборима, због пораза који је доживио у вођењу енглеске политике на Истоку.

Синдикат за исхрану Далмације.

Влада је донјела рјешење, да се акција за приманје и подјелу хране сиромашном народу у Далмацији преда нарочитом синдикату, у којем će бити: Задружни Savez, Опц. Штедница у Splitу, Окружна Банка у Шибенику, Српски Земљор. Savez и Опцина Dubrovačka, те нарочити делегат из Министарства социјалне политике. Овом će синдикату бити предат кредит од Народне Банке (око 12 милиона динара). Он će примати храну од централног комитета у Београду и дијелити је мјесним институцијами.

Ово рјешење није добро и не може задовољити главне општине сјеверне Далмације. Изјављујући отворено, да апровизионари рад Задружног Saveza, за вријеме рата, и саданји рад Окружне Банке у Шибенику не дају гаранције, да њихово учешће у будућој акцији за приманје и подјелу хране у Далмацији може бити корисно, радикална је странка послала протест Министарском Савјету на овакво рјешење. Њено је мишљење, да се приманје и подјела хране оставе појединим општинама и ставе под контролу одбора, који не морају имати партијска објелџа. Ако се пак мора одржати изабрана база једног синдиката за исхрану Далмације, тад радикална странка тражи, да у њему буду: Киниска Опцина и Српска Банка у Шибенику. Овај је захтјев оправдан и с тога, што Српски Земљор. Savez, који је позват у синдикат, није још започео рад, којим је прогонством из год. 1914 био прекинут, и нема своје органе.

Akcija za ishranu sjeverne Dalmacije.

(U pažnju komisiji za izmjenu novčanica III. zone *).

U pravilniku, koji je redigovalo Ministarstvo Socijalne politike nigdje ne stoji ubilježeno da se hrana imade šiljati u treću zonu. Bar to nije nigdje specijalno označeno a držimo, da Ministarstvo nije ni moglo da padne na um, da se jedan dio hrane odositi tamo, kamo predbežno ne spada. Tako n. p. vodstvo akcije za ishranu hrvatskog primorja nije odašiljalo hranu na Sušak.

Odbor, koji rukovodi akcijom ishrane za sjevernu Dalmaciju, po svojoj prilici bez ickijeg zvanja i ovlaštenja, otpremio je u Beograd na moru nekoliko vagona kukuruza i brašna. Čijom privolom, ne zna se, a da nije smio ni bio ovlašten u III. zonu odašiljati hranu najboljim je dokazom odnosni pravilnik u kom nije ni spomenuto, da u pasivne krajeve odnosno da u općinsku zajednicu sjeverne Dalmacije spadaju i one općine, koje se nalaze u trećoj zoni, dakle pod talijanskom okupacijom.

Već onda, kad je spomenuti odbor, u kojem sjede tri advokata, otpremio vagonima kukuruza i brašna u treću zonu, ljudi su to gledali sumnjivim okom, jer je upravo bilo zagonetno odašiljati hranu u treću zonu, koja u pravilniku Ministarstva nije bila ni spomenuta, a istodobno onim općinama, koje spadaju u općinsku zajednicu sjeverne Dalmacije ne dati dovoljno hrane usljed čega je svakog časa izbijalo nezadovoljstvo.

Povjerenik šibenskog odbora primao je hranu i prodavao je po cijenu od austrijskih kruna 40 kukuruza a 60 brašna. Ovdje su gospoda, kojima je više stajala na srcu spekulacija sa izmjenom novčanica nego li aprovizacija i ishrana gladnog naroda, izmislila trik, po kojem bi se imalo da zaslužuju odne pare. Uzmimo kao

primjer dva vagona kukuruza. Jva količina u onu doba zapadala je šibenski odbor K 1.500.000.— u Šibeniku. Prodajom u trećoj zoni ukesalo se najmanje austrijskih čistih kruna 4.000.000.— koje imadu biti prikazane komisiji za izmjenu novčanica nakon evakuacije, koja se već davno očekuje i koja, izgleda, nije daleko. Bude li silijedila i tamo u trećoj zoni izmjena kao u Šibeniku, to se od prilike onih 4.000.000.— austrijskih kruna pretvara u 4.000.000.— jugoslavenskih kruna.

*) Donosimo ovdje zanimljive podatke, primljene iz trgovačkih krugova.

skih kruna. Prema tome računom, koji nije na odmet, imalo bi se zaslužiti, pribrojivši troškove prenoasa i ostalo, oko kruna jugoslavenskih 2.000.000 na samih 10 vagona kukuruza, ovamo ne računamo brašno i ostalo, što je odbor šibenski otpremao u treću zonu.

U interesu same države ovo stavljeno pred oči komisiji za valutnu refermu, koja imade da kroz kratko vrijeme provede izmjenu novčanica u trećoj zoni i da temeljito ispita tko je novac inkasirao, koliko, tko će ga donijeti pred komisiju i iz kojih poslova odnosno prodaja taj novac potječe. Jer treba imati na umu, da bi u tom slučaju država morala platiti kr. S. H. S. 2.000.000.— za to, što je osiromašeni narod onog kraja platio suvišak od K. S. H. S. 2.000.000.— plaćajući skupo hranu i to samo 10 vagona kukuruza, dok se za ostale količine ni nezna.

Dakle hrana se u treću zonu odašiljala u prvom redu i za to, da se ušičari ništa manje već 100 po sto a sve dakako na račun gladnih odnosno države, koju isisavaju sa sviju strana.

Komisija za izmjenu novčanica treće zone mora da dobro pregleda ovaj posao i da tačno konstatuje sve ono što malo prije rekosmo. Na ovu okolnost, koja je od osobite važnosti, upozoravamo i Ministarstvo Socijalne Politike, koje se mora temeljito i opširno pozabaviti prodajom hrane u trećoj zoni i sigurni dobitak i to ogromni koji će rezultirati iz te prodaje i iz izmjene novčanica, upotrebi u nabavci hrane, koju može da porazdijeli sirotinji, jer je baš ta sirotinja, plaćajući u trećoj zoni skupo hranu i doprinijela iz svog džepa ovaj dobitak, pak bi bilo i pravedno i humano, da joj se taj dobitak u besplatno podijeljenoj brani odvrati.

U slučaju da se ne reće, onda bi se moglo iznijeti prekasno, jer jos nije uslijedila evakuacija treće zone. Držimo pak veoma važnim istaknuti da bi Ministarstvo Socijalne Politike vrlo pаметно uradilo, kad bi imenovalo jednog ili dva svoja specijalna delegata pri komisiji za izmjenu novčanica u trećoj zoni, pak da oni prigodom prikazanja odnosno sume prokontroliraju koliko se ishrane u trećoj zoni prodalo, kojom cijenom, gdje su novci bili položeni i u ime odbora tko će ih da na izmjenu donese. Budeli pak slučajeva, da svi nisu u trećoj zoni platili predignutu hranu, onda će dobitak biti i veći,

jer će svak morati vraćati onoliko jugoslavenskih kruna koliko je iznosio račun u čistim austrijskim novčanicama.

Iz informacija i to tačnih, koje smo iz Biograda dobili razabire se, da se odašiljanje hrane temeljito izključivo na spekulaciji sa novčanicama kod predstojeće izmjene, kao što i jest na stvari jednino, kad u pravilniku nije ni jedinom riječi rečeno, da se roba imade slati i u treću zonu.

Mi smo kao narodni ljudi učinili svoju dužnost, sad je red i na komisiji za izmjenu novčanica i na Ministru dru. Žerjavu da stupi u akciju.

Kad svrši izmjena novčanica u 3. zoni povratiti ćemo se opširnije na stvar.

Dnevne vijesti.

Suzbijanje skupoće odjeći.

U ministarstvu socijalne politike sprema se naročiti pravilnik za suzbijanje skupoće, stofova, odnosno odijelu i obući. Ministarstvo se uvjerilo da su sadašnje cijene tim artiklima neopravdane, jer je znatna količina robe nabavljena pod povoljnijim uslovima nego prošle godine, kada su strane valute bile znatno veće. Tim novim pravilnikom ide se za tim, da trgovci, ako im je stalo da pošteno zarade, urede cijene prema stvarnim pijačnim cijenama robe. Vjerovatno je da će biti određeni naročiti organi, koji će kontrolisati cijene odjeći i obući u svim trgovinama i lica koja se uhvate u špekulaciji odmah predati policiji, odnosno sudu za suzbijanje skupoće.

Koliko plaća Vojvodina.

Prema izvještaju inspektora ministarstva finaneija u Novom Sadu, Vojvodina plaća 400 miliona dinara godišnje poreza.

Из околице.

Из Вадра нам јављају смрт једне заједнице. Латинским писменима. Провешти чтив живот на српској школи, која је сада, као што је била иско пријеме и ранице, једина словенска школа у Задру, умрла је 13. ов. мј. њена наставница, гђа Марта Чоловићка. Њој другје прво васпитање чтаво једно покољење Српкиња и њена је заслуга, да је школа, којој је она предано служила, очувала српски елемент у Задру, где је се, иначе, по својој бројној слабости, изгубио.

Вриједна је покојница била супруга садањег српско-правосл. пароха у Задру, г. Николе Чоловића, и оставља за собом сина Милоша, слушаоца медицине. Њен је јој корисни рад сачувати вјечну успомену! Тужни супруг и син, наши одлични пријатељи, лека приме увјерјење о нашем учешћу у њиховој жалости!

PODLISTAK

Sa sokolskoga sleta u Ljubljani.

LJ. JOVANOVIĆ.

Čim smo prešli Sutlu, videli smo da ulazimo u zemlju koja svetkuje. Na prvoj stanici — zastave, državne i slovenacke, i sokoli u svečanom odelu, pa tako na svima daljim stanicama i na mnogim kućama, sve do Ljubljane, i od Ljubljane u svima pravcima, ka severu, ka zapadu, ka jugu.

Slovenija je cela svetkovala te dane Prvog Jugoslovenskog Svesokolskog Sleta; činilo mi se da ih smatra kao svoj uspeh, kao svoju posebnu pobedu. I ona ih je svetkovala veselo i razumno. Svaki je gost i svaki soko izvan Slovenije dočekivan svuda radosno i kako valja. A nije bilo lako primiti onih sedmsdeset hiljada, koliko se računa da je onda došlo, da učestvuju u sletu ili da ga vide. Ljubljana kao da se cela pretvorila u starinskoga gostoljubivog domaćina slovenskog. Udržavanje onih Slovenaca koji su protivni sokolstvu — poznato je da ih ima mnogo — nije se moglo zapaziti, jer ga nisu hteli isticati. Opšti ton ljubazne radosti nije niko kvario, tako da su sokoli bez ikakva trenja carevali onih dana u Ljubljani.

Njihove crvene košulje pod onim čistim, sunčanim nebom, blistale su gde vam je god oko palo. Od njihovih vedrih uspehom obradovanih lica sijalo je sletište, sijale su ulice, bašte, pozorišta, koncertne dvorane, gostionice. Svirke, pesme nisu ovde stvarale ili pojačavale zadovoljstvo, one su ga samo iskazivale. Svirka je često bivala prekidana pozdravima ili ugušivana klikanjem. Neprestano ste i svuda čuli pozdrave „Zdravo!“, na bratsko „Nazdar!“.

Jer mi Srbi, Hrvati, Slovenci nismo bili sami. Sokolstvo je na ovom sletu pokazalo da je ostalo slovensko. Istina ni sad, kao ni obično, Slovenstvo nije bilo celo na okupu; ali slovenski program sokolstva ni sad nije ni porećen ni zaboravljen; on bi živeo, dok bi trajao jedan jedini pravi soko. A ovde je bilo mnogo hiljada onih koji su ga naglašavali.

Česi su došli vozovima. Bilo ih je 4890 članova i članica. Ispred sebe su bili poslali svoj mladi naraštaj, te je 23. jula vežbalo njihovih 512 dečaka i 140 devojčica. Sad na Cesima, na njihovim licima; njihovom držanju vidite ozbiljnu snagu, još malo prkosnu, a svesnu; snagu koja zna što hoće i kako će to postići. a puna je vere u uspeh, jer je — svi znamo — tako njena vera dočekala punu pobedu. — Pa onda je bio još jedan član slovenske zajednice,

Rus. Nije on sad više onaj stari, „strašni vrazima“ Rus; on je sad izmucen stradalnik, izlomljen izbeglica, ali „ime mu je“ Rus. Samim tim što je sad, i taki, bio s nama, jači smo se osećali, i hvala mu što i u svom stradanju želi ostati s nama jedno; a srećni smo, ako se u našem društvu, sa slovenskim sokolima, i on prijatnije oseća, ako će od toga druženja dobiti pojačanje svojem pouzdanju u bolje ruske dane.

Pa nije zgorega da oni koji hoće da su naši neprijatelji vide ovake znake slovenske zajednice, ove kakva je sada, i prednačke one kakva će ona biti, pre ili posle. To je dobro za nas, a nije rđavo ni za njih, da nas ne bi suviše olako uzimali, i da se ne zatrcavaju u pokušaje koji nama dosta mogu doneti još teških jada, ali koji njima mogu biti kobni.

A neka nas tako vide i naši prijatelji. Predstavnik tih naših prijatelja bilo je na sletu: Francuza, Rumuna, Belgijanaca, Luksemburžana i Alžiraca. Meni je bilo milo videti gde se i dalje neguju ove lepe veze, zasnovane na onakvim zdravim temeljima, kakvi su one „gomile“ zajedničkih „kostiju kršnih“ koje su njihovi i naši junaci u velikom ratu naslagali za nas i za one koji će posle nas nastati.

(Slijedi).

Градске вијести.

Predavanja g. Grigorija Petrova. Utorkom i srijedom održano je duboki mislioc, vrlo dobar konferencijer, član ruske akademije nauka g. Grigorije Petrov dva predavanja za dake srednjih škola i za građanstvo. Petrov ima tu čudnu moć, da u ime svajetog srca progovori nekoliko riječi. Velike stvari imaju tu osobinu, da su podjednako velike za sve.

Grigorije Petrov je veliki propovjednik i djeluje na sve podjednako. On govori narodu i narod ga duboko shvaća. Istina i ljepota u suštini svojoj su proste, jednostavne. Veliki umjetnici otkrivaju istine i ljepote, koje su nama nepoznate a kada ih upoznamo, čini nam se, kao da je to bilo u nama skriveno, i trebalo je samo da se šibica dodirne o predmet i svjetlost zasija. Tako i Grigorije Petrov govori iz duša svojih slušalaca, samo što prije toga njegovi slušaoci nisu bili u stanju da izraze ono, što im Petrov otkriva.

Kroz sva predavanja g. Petrova provlači se kao crvena nit jedno osnovno načelo: čovjek prije i iznad svega, kult čovjeka i čovječnosti.

Samo tako svijet ima smisla, i samo tako ima smisla i život čovječji na zemlji. I prolazeći sa toga osnovnog gledišta svijet ima da se posmatra ovako: sve što služi gornjem cilju, sve što je plemenito i uzvišeno, sve što doprinosi oplemenjenju i usavršenju čovjeka, veliko je i treba ga kultivirati.

A sve što je protivno tome cilju treba progoniti. Sreća čovječja moguća je jedino u sreći svijeta.

Zadovoljstvo, koje drugima pričinja, bol ne može da nade opravdanje u shvaćanju čovječnosti. I zato radiati za čovječnost znači radiati za sebe.

Ko samo jednom čuje g. Petrova, naprotan ga želja vuče, da ga opet i opet sluša i nikada mu nebi bilo dosta.

Izborni spiskovi. Nakon potvrde sa strane nadležnog prvostepenog suda, izloženi su u općinskom uredu, za vrijeme uredovnih sati izborni spiskovi za općinske izbore. Samo ona lica koja su unešena u izborne spiskove moć glasovati, te se radi toga upozoruje građanstvo da pregleda birački spisak a da vidi da li je i njegovo ime unešeno.

Neložene cijene. Na 17. ov. mj. bila su sa strane državne policije prijavljena sudu četiri mesara jer u svojim radnjama nisu imali propisano izložene cijene mesu, koje je bilo na prodaju.

Zakletva rekruta podoficirske škole ratne marnarice u Šibeniku. U nedjelju, 15. oktobra o. g. izvršena je zakletva rekruta podof. škole na Mandalini. Najprije je odslužen sv. Služba Božja, a zatim je izvršena zakletva. Za momare srpske pravoslavne vjere izvršio je obred zakletve, na ratnoj ladji „Sokol“, preč. M. St. Macura, u odsustvu vojnog sveštenika preč. Krstanovića, a za rimokatolike, na rat. ladji „Galeb“, izvršio je prepodobni O. Metodije Mirić.

Odgoda sv. Arhijer. Sabora. Zbog svečanosti na Kumanovu i Peći odgođene su sjednice sv. Arh. Sabora, koje će započeti, sva je prilika, 18. oktobra (1. novembra) t. g.

Prijavlivanje zalha hrane. Za prijavljivanje pšenice, raži, kukuruza, ječma, ovsu, brašna pšeničnog podvojeno hljebnog i za kuvanje brašna kukuruznog, mekinja i kukolja određeni su raspisom ministarstva socijalne politike od 2. oktobra o. g. štampani obrasci po kojima u buduće proizvođači, trgovci, slagališta i prometna poduzeća, koji u svojim ili tuđim prostorijama imaju gore označene životne namirnice ili ih čuvaju za druge, moraju da ih prijave najdalje do

svakog desetog dana u mjesecu policijskom Odsjeku. Ovi obrasci dobivaju se uz naplatu od 50 Dinarskih para na policijskom Odseku. Sve ostale životne namirnice — pod kojim se, osim ljudske i stočne hrane, odjeće, obuće, goriva, osvetljenja zemljoradničkih sprava, poljoprivrednih alata itd. razumijevaju uopće svi predmeti preke potrebe koji obuhvataju i unapredjuju telesni opstanak i omogućavaju čovjeku život — prijavljivat će se u određenom roku (t. j. svakog desetog dana u mjesecu) kao do sada bez ikakve formalnosti. U slučaju neprijavljivanja u određenom roku vršit će pregled prostorija i poslovnih knjiga stručna lica na račun prekršitelja.

Snížene cijene u kafenama. Posredovanjem državne policije bile su snížene cijene u kafenama i to: Bijeljoj kafi od Din. 2.75 na D. 2.50, kapucinu od Din. 2 na D. 1.75, crnoj kafi običnoj od D. 2 na D. 1.75, turskoj kafi od D. 2.75 na D. 2.50. Kipelelma (roščićima) od D. 1. na 1/2 D. po komadu, a bisquitima od 1 D. na 0.75.

Prilozni „Pросвети“. Da počaste opomenu učit. *Karmele Garrašević*: П. К. Krstanović din. 10; *Прот. Саве Бијелића*: Душан Смољановић din. 10, Милан Н. Скочић din.

10, П. К. Krstanović din. 10, Др. Н. Суботић din. 30; *Софије уд. Јанковић*: Симо Матавуљ din. 50, Милош Доброта din. 20, Ратко Катих din. 10, Милан Н. Скочић din. 10; *Васе Пополица Лукиног*: Мато Адум din. 25, *Јефима Гојковића*: Др. Н. Суботић din. 50, Мато Адум din. 10, *Настав. Коршелага*: Др. Н. Суботић din. 50, П. К. Krstanović din. 5, *Пера Дедићке*: Др. Н. Суботић din. 20, *Никице Булића*: Др. Н. Суботић din. 25, *Анашуа Монтана*: П. К. Krstanović din. 10, Мато Бенковић din. 10, Милан Н. Скочић din. 10, Крсте Бибић din. 20, Др. Н. Суботић din. 30, *О. Анђела Мишковог*: Мато Адум din. 25, *Крсте Марчића*: П. К. Krstanović din. 5, *Мелка Рајчића*: П. К. Krstanović din. 10, Проф. С. Јавор din. 10, Милан Н. Скочић din. 10, Крсте Бибић din. 10, Васо Чок din. 10, Милорад Цељер din. 10, Ристо Магазин din. 10, Марко Цефер din. 10, Матија Пајић din. 10, Др. Н. Суботић din. 30, *Роберта Жарковића*: Марко Цефер din. 10, Милан Н. Скочић din. 10, Др. Н. Суботић din. 30, *Ане Секулић*: Душан Смољановић din. 10, П. К. Krstanović din. 10, Ђуро Секулић din. 20, Др. Н. Суботић din. 30.

Brzovjavne i telefonske vijesti

(Posebni izvještaji „Dalmatinskog Radikala“).

Sjednica Narodne Skupštine.

Interpelacije — odbor devetorice.

BEOGRAD, 19. Na jučerašnjoj sjednici Narodne Skupštine bilo je prijavljeno preko dvadeset usmenih interpelacija, ali zbog nedolaska interpelanata veliki ih je broj bio skinut sa dnevnog reda. Ministar unutrašnjih djela Timotijević odgovorio je na pitanje socijalistič.

Diveca o zloupotrebama, koji je u sreću birojskom vršio načelnik toga sreza provodajući agrarnu reformu. Timotijević je izjavio da je izasлана komisija na mjesto da cijelu stvar izvidi i kad podnese izvještaj on će dalje postupiti. Ministar vojni general Vasić odgovorio je na pitanje poslanika Angjelića o zloupotrebama koje se vrše u vojsci. Ministar je razložio rezultat istrage, koja je bila poveljena o ovoj stvari iz česa proizlazi da su mnoge tužbe o zloupotrebama kod naše vojske neosnovane. Iznimaka je bilo, ali ti su uvijek bili kažnjeni. Angjelić se u glavnom zadovoljio sa odgovorom ministra, ali je naglasio da su zloupotrebe u vojsci česte i da bacaju ružnu sjenu na predpostavljenе starešine u vojsci. Iza još nekih odgovora ministra na pojedina pitanja poslanika prešlo se na dnevni red: Izbor odbora devetorice, o predlogu zakona o narodnom priznanju zaslužnim ljudima i njihovim porodicama iz vremena posljednjih ratova za narodno oslobođenje i ujedinjenje.

Povratak Kraljice.

BEOGRAD, 19. Sutra se vraća iz Bukurešta Kraljica Marija sa princom Pavlom, koji su prisustvovali krunisanju rumunjskog kralja. Skrajljicom će doći i grčka kraljica, koja će se zadržati u Beogradu dva dana. Vratit će se u Atenu istim dvorskim vozom, kojim naš kraljevski par ide na Kumanovsku proslavu.

Mirovna konferencija u Smirni.

PARIZ, 19. Javlja se iz Carigrada, da je parlament u Angori zaključio da se mirovna konferencija održi u Smirni i to početkom novembra.

Factina vlada i fašisti.

PARIZ, 19. Po vijestima iz Rima Factina je vlada odlučila da zauzme odlučan stav prema fašistima, koji hoće da uzurpiraju svu vlast zemlje u svoje ruke.

Protest Engleske.

LONDON, 19. Engleska je vlada protestovala kod talijanske radi otklona ugovora o Dodekanesu sa strane Italije. Engleska stoji na stanovištu da je pitanje Dodekanesa internacionalno pitanje i da spada u djelokrug mirovne konferencije.

Nova stranka u Engleskoj.

LONDON, 19. Lloyd Georg će ovih dana održati u Leesu veliki politički govor, u kom će najaviti raspust parlamenta i osnivanje nove stranke. Lloyd George misli da će mu uspjeti ličnim auktoritetom osnovati novu stranku. To je novost u engleskom parlamentarnom životu, koji do sad poznaje u glavnom samo dvije stranke.

Grč pale — Evakuacija.

PARIZ, 19. Prema vijestima iz Trakije grčke su čete posve demoralizirane i bez ikakve discipline, te pale i haraju turska sela. Savezničke su čete preslabe da se odupru grčkim. „Havas“ javlja, da se evakuacija obavlja u miru. Stanovništvo je doduše uzbuđeno, ali ne dolazi do nemira. Grčka je vlada poslala svoje brodove da prevažuju grčke izbjeglice.

Grčka i Saveznici.

PARIZ, 19. U Atenj je održana ministarska sjednica kojoj su prisustvovali i članovi revolucionarnog komiteta. Ministar vanjskih posala Politis razložio je vanjski položaj, radi česa je revolucionarni komitet odlučio da upravi na narod proglas, u kom će naglasiti da se politika Grčke mora voditi u sporazumu sa Saveznicima.

Burze.

ZAGREB, 19. Deviza: Beč 0.0835, Berlin 2.12 2.20; Italija 250, 253; London 266, 270; New-York 62, 63; Paris 447, 451; Prag 212, 216; Zürich 1103; Valute: dolar 60.50, 61; čs. k. 210, 212; lira 248.

ZURICH, 19. Danas je notirala deviza: Zagreb 2.60.

Ширите

Далматински Радикал!

Економско - финансијски преглед.

Збор Српских Земљорадничких Задруга из општине Книну.

На 1. (14) октобра т. г., на Покров Богородичин, одржан је у Книну збор свих Српских Земљорадничких Задруга из општине Книнске. Збор је сазван по властитој иницијативи Задруга, које воде озбиљна рачуна о данашњим тешким приликама, које прожимају наше Задруге, које, напуштене од Савеза Српских Земљорадничких Задруга на Приморију и Дубровнику, морају да се старају саме за своје нужде, уздајући се у се и у своје кљусе. Збору су присуствовале све Задруге Книнске околине (десет на броју), које послују.

Истима се је придружила и Српска Земљор. Задруга у Шибенику.

Предметом највише расправе био је неглад Савеза у Дубровнику и питање прехране задругара.

Одлучено је да се подузме све могуће, па да се задругарима набаве нужне животне намирнице и сјеме за сјетву и то уз најповољније цијене.

Поредити ће се најприје да Савез у Дубровнику одговори својој дужности.

Не буде ли он у стању да помогне задругама, изабрано је изасланство Задруга, које има дужност, да неодложно пође у Београд и из од Министарства за Социјалну Политику испослуде да се Задругама даде извјестан број вагона кукуруза, пшенице и јечма са властелинства Беље или које другог добра, уз опрост превозних трошкова.

Пошто пак овђе влада велика оскудица новаца, исто ће изасланство имати задатак да испослуде и један бескаматни зајам за набаву жита.

Још је закључено, да се позове Савез у Дубровнику да док још дјелује у свом старом делокругу, престане са својим спавањем и преузме улогу, коју је пре рата вршио Сли-

једствено, да одмах отвори у Книну задругарске тецајеве за образовне пословођа, јер, уследило помањкања вјештних пословођа, задругарство мјесто да напредује, оно на најповољнијем терену назадује и гасне.

K.

КЊИЖЕВНОСТ И УМЈЕТНОСТ.

Библиотека за омладину. Учелује проф. Стјепан Роца - Сплит сваки свезак 3 динара. Примили смо први свезак за октобар „Најновије приповијести“ Динка Шимуновића са предгвором издавача. У свесци за новембар изаћи ће Шимуновићева „Посланица Омладини“. У даљњим свесцима приказат ће се карактеристичнији наши пјесници, новелисти и романистери. Од учењака и умјетника: Натко Нодило, Др. Цвијић, Никола Тесла, Лујо Војновић, Скерлић, Мсгр. Булић, Иван Мештровић, Влахо Буковац и други.

Лупис-Вукић уредник „Хрват. Гласника“ у Чикагу пише о узгајању омладине у Америци. Библиотека ће настојати да донесе и сва предавања највећег руског предавача и народног писца великог идеалисте Григорија Петнова. Из чехословачког културног и наодног живота изаћи ће посебни свесци о овима домовине Палацом и Др. Масарику.

Сврха је Библиотеци да у редове наше учеће омладине унесе више полета и идеала, да им прикаже велике мужеве, који ће јој утирати путеве и свијетлити у животу. Никад да данас неосјећа се већа потреба око здравље, националнијег и умјетничкијег узгајања оних који долазе.

Препоручамо Библиотеку за омладину. Наручиће прима издавач и то најмање за 5 комада. Новац треба послати унапред рачунавши и поштарину.

Помажите „Просвјету“**Успјешно се оглашује у „Далматинском Radikalу“.****Алекса Баљковић - Скрадин - ЂЕВРСКЕ ПОДРУЖНИЦА**
ВЕЛИКОПРОДАЈА СОЛИ

Трговина сваковрсном робом у јестиву, грађевним предметима, кожама, рукотворинама, житији, гвожђарији, стаклу, порцулану, ситарији. - Папирница - Све на мало и велико.

Позор путници! Гостиона у Ђеврскама са врућим и хладним јелом као и свака згода са великим обором. - Шталама за коње, карове, кочије, ауте. - Кревети за путнике. - У свако доба отворено са брзом послугом уз најнижу цијену. - Препоручујем се п. н. путницима и пријатељима за што бољи посјет.

ЧОК И МАНОЈЛОВИЋ
ФАБРИКА ЦРКВЕНИХ ВОШТАНИХ СВЕЋА ШИБЕНИК (ДАЛМАЦИЈА)

Израђује црквене воштане свеће сваке величине. - Специјална израда свећа са натписима: „Јо Крсно Име слави оном и помаже!“ и „Мир Божји, Христос се роди!“

МОДНИ ЦИВИЛНИ И ВОЈНИ КРОЈАЧКИ САЛОН
МЛАДЕН ЦРВАК - Шибеник (обала)

ВЕЛИКИ ИЗБОР ЕНГЛЕСКИХ И ЧЕШКИХ ШТОФОВА. - ПРЕПОРУЧУЈЕ П. Н. Г. МУШТЕРИЈАМА НАСОЛДНИЈУ ИЗРАДУ УЗ ВРЛО УМЈЕРЕНЕ ЦИЈЕНЕ.

СРПСКА БАНКА д. д. у ЗАГРЕБУ

Основана године 1895.

ФИЛИЈАЛА У ШИБЕНИКУ (Обала).

Бројавн: СРБАНКА.

Деоничка главница К 162,000.000. Резерве К 54,000.000. Улошци преко К 400,000.000.

ФИЛИЈАЛЕ: ДУБРОВНИК, КНИН, НОВИ САД, (Централни Кредитни Завод, као филијала Српске Банке), СОМБОР, СПЛИТ, СУБОТИЦА.

АГЕНТУРА дубровачке филијале у ГРУЖУ.
АФИЛИЈАЦИЈЕ: БЕОГРАД (Подунавско трговачко и акцијонерско друштво), БОС. ШАМАЦ: СРПСКА БАНКА.

РОБНИ ОДИО: свих врста брашна, колонијала, француских боја прве врсте итд. **Складиште** у властитој кући. Цијеници на заштјев бадава.

Најповољније укамађује улоге на уложне књижице и на текући рачун, те обавља све банковне и берзанске послове најкултантније. — Са свима је већим мјестима Европе у директној пословној вези, а тако исто и са Сјеверном и Јужном Америком.